

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2018.1.17.
COM(2018) 24 final

ANNEX

MELLÉKLET

a következőhöz:

Javaslat

A TANÁCS AJÁNLÁSA

az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról

{SWD(2018) 14 final}

MELLÉKLET
AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES
KULCSKOMPETENCIÁK
EURÓPAI REFERENCIAKERET

Háttér és célkitűzések

Mindenkinek joga van a minőségi és befogadó oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzon meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalomban és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy időben és személyre szabott segítséget kapjon munkavállalási vagy önfoglalkoztatási kilátásainak javításához. Idetartozik az álláskereséshez, képzéshez és átképzéshez nyújtott támogatás igénybevételének joga is.

Ezeket az elveket a szociális jogok európai pillére határozza meg.

Egy gyorsan változó és nagymértékben összekapcsolt világban mindenkinek számos készségre és kompetenciára van szüksége, valamint arra, hogy azok fejlesztését egész életükben folytassák. Az e referenciakeretben meghatározott kulcskompetenciák célja a nagyobb mértékű társadalmi egyenlőség és demokrácia eléréséhez szükséges alapok lefektetése. A kulcskompetenciák választ adnak az inkluzív és fenntartható növekedésre, a társadalmi kohézióra és a demokratikus kultúra továbbfejlesztésére irányuló igényre.

A referenciakeret fő célkitűzései a következők:

- a) a foglalkoztathatósághoz, a személyes önmegvalósításhoz, az aktív polgári szerepvállaláshoz és a társadalmi beilleszkedéshez szükséges kulcskompetenciák beazonosítása és meghatározása;
- b) európai referenciakeret biztosítása a döntéshozók, az oktatási és képzési szolgáltatók, az oktatásban dolgozó szakemberek, a munkáltatók és maguk a tanulók számára;
- c) az egész életen át tartó kompetenciafejlesztés elősegítése érdekében tett európai, nemzeti, regionális és helyi szintű törekvések támogatása.

Kulcskompetenciák

Jelen ajánlás alkalmazásában a kompetenciákat ismeretek, készségek és attitűdök ötvözeteként határoztuk meg, ahol:

- a) az ismereteket a már meglévő, valamely terület vagy téma megértését elősegítő tények és számok, koncepciók, elképzelések és elméletek teszik ki;
- b) a készségek az eredmények elérése érdekében a folyamatok végrehajtásához és a meglévő ismeretek felhasználásához szükséges képességet jelentik;
- c) az attitűdök az ötletekre, személyekre vagy helyzetekre irányuló cselekvésre vagy reakcióra vonatkozó hajlamot vagy gondolkodásmódot írnak le.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, a foglalkoztathatósághoz, a társadalmi beilleszkedéshez és az aktív polgári szerepvállaláshoz. E kompetenciák fejlesztése az egész életen át tartó tanulás jegyében történik kisgyermekkortól kezdve az egész felnőtt életen keresztül, formális, nem formális és informális tanulás keretei között.

A kulcskompetenciák mind egyformán fontosak; mindegyiknek szerepe van abban, hogy az ember sikeres életet tudjon élni a társadalomban. A kompetenciákat számos különböző összefüggésben és sokféle kombinációban lehet alkalmazni. Átfedik egymást és egymásba

fonódnak; az egyik területhez elengedhetetlenül szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. A kritikus gondolkodáshoz, a problémamegoldáshoz, a csapatmunkához, a kommunikációs és tárgyalási készségekhez, elemzőkészségekhez, a kreativitáshoz és az interkulturális készségekhez hasonló készségek az összes kulcskompetenciának részét képezik.

- E referenciakeret a következő nyolc kulcskompetenciát határozza meg:
- írás és olvasás kompetenciája;
- nyelvismeret;
- Matematikai kompetenciák, valamint a természet-, műszaki és mérnöki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák és;
- digitális kompetencia;
- személyi, szociális és tanulási kompetencia;
- állampolgári kompetencia;
- vállalkozói készség;
- kulturális tudatosság és kifejezőkészség.

1. Az írás és olvasás kompetenciája

Az írás és olvasás kompetenciája azt jelenti, hogy valaki képes koncepciókat, érzéseket, tényeket és véleményeket szóban és írásban is – vizuális, hang-/audio- és digitális anyagok segítségével – tudományágakon átívelően és összefüggéseken keresztül azonosítani, megérteni, kifejezni, létrehozni és értelmezni. Magában foglalja a másokkal megfelelő és kreatív módon történő hatékony kommunikálás és kapcsolatteremtés képességét is.

Az írás és olvasás kompetenciájának elsajátítása jelenti a további tanulás és nyelvi interakciók alapját. A környezet függvényében az írás és olvasás kompetenciája kifejleszthető az anyanyelven, valamint az iskoláztatás és/vagy valamely ország vagy régió hivatalos nyelvén is.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Az írás és olvasás kompetenciájának része az olvasás és az írás ismerete, valamint az írott szövegek megbízható értelmezésére való képesség. Az írás és olvasás kompetenciája megköveteli az egyéntől, hogy rendelkezzen a szókincs, a funkcionális nyelvtan és a nyelvi funkciók ismeretével. Ez magában foglalja a verbális kapcsolattartás fő típusait, az irodalmi és nem irodalmi stílusok körét, valamint a különféle nyelvi stílusok és regiszterek fő sajátosságait.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a készséggel, hogy mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjon különféle helyzetekben, valamint hogy figyelemmel kísérje és a helyzet követelményeihez igazítsa kommunikációját. Ez a kompetencia magában foglalja továbbá azt, hogy az egyén különféle típusú forrásokat meg tud különböztetni és fel tud használni, információt tud keresni, összegyűjteni és feldolgozni, segédeszközöket tud alkalmazni, valamint szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon, meggyőzően tudja megfogalmazni és kifejezni.

Az írás és olvasás kompetenciája irányában megnyilvánuló pozitív attitűd magában foglalja a kritikus és építő jellegű párbeszédre való hajlamot, az esztétikai minőség tiszteletét, valamint a másokkal folytatott kommunikáció iránti érdeklődést. Ehhez szükséges a nyelv másokra

gyakorolt hatásának tudatosítása és a nyelv pozitív és társadalmilag felelős módon való értéke és használata.

2. Nyelvismeret

Ez a kompetencia a különböző nyelvek kommunikációs célra történő megfelelő és hatékony használatára való képességet határozza meg. Túlnyomó részben tartalmazza az írás és olvasás kompetenciájának fő készségeit: a koncepciók, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértésének, kifejezésének és értelmezésének szóban és írásban történő képességén alapul (hallott szöveg értése, beszédkésztség, olvasott szöveg értése és íráskésztség) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül az egyén kíváncsainak és szükségleteinek megfelelően. Adott esetben ide értendő az anyanyelvi kompetenciák fenntartása és továbbfejlesztése is.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Ez a kompetencia a különböző nyelvek szókincsének és a funkcionális nyelvtanának ismeretét, valamint a verbális kapcsolat és a nyelvek szintjeinek fő típusaira való rálátást követeli meg. Fontos a társadalmi hagyományoknak, valamint a nyelvek kulturális vonzatának és változatosságának ismerete.

Az ehhez a kompetenciához elengedhetetlen készségek magukban foglalják a szóbeli üzenetek megértésének, a beszélgetések kezdeményezésének, folytatásának és lezárásának, valamint az egyén igényeinek megfelelő – az egyes nyelveknél eltérő szintű – szövegek olvasásának, megértésének és előállításának képességét. Az egyéneknek képesnek kell lenniük megfelelő módon használni az eszközöket, valamint egész életük során formális, nem formális és informális keretek között nyelveket tanulni.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletét, valamint a különböző nyelvek és az interkulturális kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot. Magában foglalja továbbá minden ember nyelvi profiljának tiszteletben tartását, ideértve a kisebbségekhez tartozó és/vagy bevándorló háttérrel rendelkező emberek anyanyelvének tiszteletben tartását is.

3. Matematikai kompetenciák, valamint a természet-, műszaki és mérnöki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák

A. A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége a mindennapok problémáinak megoldása érdekében. A magabiztos számolni tudásra alapozva a hangsúly a folyamaton és a tevékenységen, valamint a tudáson van. A matematikai kompetencia, különböző szinteken magában foglalja a matematikai gondolkodásmód alkalmazásának képességét és az erre irányuló hajlamot (logikus és térbeli gondolkodás), valamint az ilyen jellegű megjelenítést (képletek, modellek, szerkezetek, grafikonok, táblázatok).

B. A természettudományi kompetencia arra a képességre és hajlandóságra utal, hogy az alkalmazott tudást és módszertant a természeti világ magyarázatához használjuk annak érdekében, hogy problémákat ismerjünk fel, és bizonyítékokra alapozott következtetéseket vonjunk le. A műszaki és mérnöki tudományok terén meglévő kompetenciák az e tudásnak és módszertannak az érzékelt emberi akaratra vagy szükségletekre válaszként adott alkalmazásai. A természet-, műszaki és mérnöki tudományi kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység által okozott változások megértését és az egyes polgár felelősségét.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

A. A matematika terén szükséges ismeretek magukban foglalják a számok, a mértékek és szerkezetek, az alapműveletek és az alapvető matematikai megjelenítési formák alapos

ismeretét, a matematikai fogalmak és koncepciók és azon kérdések létének ismeretét, amelyekre a matematika válasszal szolgálhat.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a készséggel, hogy alkalmazni tudja az alapvető matematikai elveket és folyamatokat a mindennapok során, otthon és a munkahelyen (pl. pénzügyi készségeket), valamint hogy követni és értékelni tudja az érvek láncolatát. Az egyénnek képesnek kell lennie arra, hogy matematikai úton indokoljon, megértse a matematikai bizonyítást és a matematika nyelvén kommunikáljon, valamint hogy megfelelő segédeszközöket alkalmazzon, ideértve a statisztikai adatokat és grafikonokat.

A matematika terén a pozitív attitűd az igazság tiszteletén és azon a törekvésen alapszik, hogy a dolgok okát és azok érvényességét keressük.

B. A természet-, műszaki és mérnöki tudományok terén szükséges ismeretek magukban foglalják a természeti világ alapelveit, az alapvető tudományos koncepciókat, elméleteket, elveket és módszereket, technológiát és technológiai termékeket és folyamatokat, valamint a tudomány, a technológia, a mérnöki tudományok és általában az emberi tevékenység természeti világra gyakorolt hatásának megértését. Ennek eredményeképpen ezeknek a kompetenciáknak lehetővé kell tenniük, hogy az egyének jobban megértsék a tudományos elméletek, alkalmazások és a technológia társadalmi előnyeit, korlátozásait és kockázatait nagy vonalakban (a döntéshozatallal, értékekkel, erkölcsi kérdésekkel, kultúrával stb. kapcsolatban).

A készségek közé tartozik a tudománynak a természet ellenőrzött kísérleteken keresztüli vizsgálatára szolgáló folyamatként történő felfogása, a technológiai eszközök és gépek, valamint a tudományos adatok használatának és kezelésének képessége valamely cél, illetve bizonyítékokon alapuló döntés vagy következtetés elérése érdekében, továbbá az arra való hajlandóság, hogy elvessük saját meggyőződéseinket, ha azok az új kísérleti eredményeknek ellentmondanak. Az egyénnek továbbá képesnek kell lennie arra, hogy felismerje a tudományos kutatás alapvető jellemzőit és közölni tudja a hozzájuk vezető következtetéseket és indoklást.

A kompetencia magában foglalja a kritikus értékelés és kíváncsiság attitűdjét, az etikai kérdések iránti érdeklődést és a biztonság és a környezeti fenntarthatóság iránti egyforma támogatást – különösen a tudományos és technológiai fejlődés tekintetében önmagunkkal, családukkal, közösségünkkel és a globális problémákkal kapcsolatban.

4. Digitális kompetencia

A digitális kompetencia része a digitális technológiák tanuláshoz, munkához és a társadalomban való részvételhez történő magabiztos, kritikus gondolkodáson alapuló és felelős használata, illetve az ezekkel kapcsolatos elköteleződés. Idetartozik az információ- és adatkezelés terén való jártasság, a kommunikáció és az együttműködés, a digitális tartalmak előállítása (ideértve a programozást is), a biztonság (ideértve a digitális jólétet és a kiberbiztonsággal kapcsolatos kompetenciákat is), valamint a problémamegoldási képesség.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Az egyéneknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a digitális technológiák hogyan állíthatók a kommunikáció, a kreativitás és az innováció szolgálatába, továbbá ismerniük kell az általuk kínált lehetőségeket, a korlátaikat, a hatásaikat és a használatukban rejlő kockázatokat. Fontos, hogy tisztában legyenek a kialakulóban lévő digitális technológiák mögött meghúzódó általános elvekkel, eljárásokkal és logikával, valamint hogy ismerjék a különböző eszközök, szoftverek és hálózatok alapvető működését és használati módját. Fontos az is, hogy kritikus gondolkodással álljanak a digitális eszközök által elérhetővé tett információk és

adatok érvényességéhez, megbízhatóságához és hatásához, valamint, hogy ismerjék a digitális technológiák használatával kapcsolatos jogi és etikai elveket is.

Az egyéneknek képesnek kell lenniük a digitális technológiákat az aktív polgári szerepvállalásuk és társadalmi beilleszkedésük, a másokkal való együttműködés, valamint a személyes, társadalmi és gazdasági célok elérését segítő kreativitás szolgálatába állítani. A készségek közé tartozik a digitális tartalmak felhasználására, elérésére, szűrésére, értékelésére, létrehozására, programozására és megosztására való képesség is. Az egyéneknek képesnek kell lenniük az információk, adatok, tartalmak és digitális identitások kezelésére és védelmére, valamint a szoftverek, az eszközök, a mesterséges intelligencia és a robotok felismerésére és hatékony alkalmazására.

A digitális technológiák és tartalmak használatához a kialakulásukkal szembeni körültekintő és kritikus, ugyanakkor kíváncsi, nyitott és előrettekintő attitűdre van szükség. Mindazonáltal ezen eszközök használata etikus, biztonságos és felelős hozzáállást is igényel.

5. Személyi, szociális és tanulási kompetencia

A személyi, szociális és tanulási kompetencia az önreflexióra, a hatékony idő- és információkezelésre, a másokkal konstruktív módon történő együttműködésre, az alkalmazkodási képesség fenntartására, valamint a tanulás és a karrier kézben tartására való képességet jelenti. Idetartozik a bizonytalan és bonyolult helyzetek kezelésére, a tanulás módszerének elsajátítására, a személyes fizikai és érzelmi jólétről való gondoskodásra, valamint a másokkal való együttérzésre és a konfliktusok kezelésére való képesség is.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

A sikeres interperszonális kapcsolatok és társadalmi részvétel érdekében elengedhetetlen a különféle társadalmakban és környezetben általánosan elfogadott viselkedési és kommunikációs szabályok megértése. A személyi, szociális és tanulási kompetencia szükségessé teszi az egészséges elme, test és életmód mibenlétének ismeretét is. Idetartozik az is, hogy ismerjük a számunkra bevált tanulási stratégiákat, azt, hogy milyen kompetenciákat kell fejlesztenünk, és milyen módjai vannak a kompetenciafejlesztésnek, továbbá az oktatási, képzési és karrierlehetőségek, valamint a rendelkezésre álló útmutatás és támogatás megtalálásának.

A készségek között szerepel a saját képességek meghatározására, az összpontosításra, a bonyolult helyzetek kezelésére, a kritikus gondolkodásra és a döntéshozatalra való képesség. Idetartozik a másokkal együttműködésben és az önállóan történő tanulásra és munkavégzésre, a tanulási folyamat megszervezésére és az abban való kitartásra, a tanulás értékelésére és megosztására, szükség esetén segítség kérésére, valamint a karrier és társas interakciók hatékony kezelésére való képesség. Az egyéneknek ellenállóképesnek kell lenniük, és ismerniük kell a bizonytalanság és a stressz kezelésének módját. Képesnek kell lenniük továbbá konstruktív módon kommunikálni a különböző környezetekben, csapatban dolgozni és tárgyalni. Idetartozik a toleráns magatartás, a különböző nézőpontok kifejezése és megértése, valamint a bizalom megteremtésére és az empátia tanúsítására való képesség is.

A kompetencia azon alapul, hogy az egyén képes-e pozitívan hozzáállni a személyes, szociális és fizikai jólétéhez, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz. A kompetencia alapját az együttműködés, a magabiztosság és az integritás attitűdje képezi. Ez magában foglalja a mások tiszteletét, valamint azt, hogy fel legyünk készülve mind az előítéletek leküzdésére, mind pedig a kompromisszumkötésre. Az egyéneknek képesnek kell lenniük célokat azonosítani és meghatározni, motiválni önmagukat, valamint alkalmazkodóvá és magabiztossá válni ahhoz, hogy sikerrel vegyenek részt az egész életen át tartó tanulásban. A problémamegoldó attitűd egyaránt támogatja a tanulást és az egyén azon képességét, hogy

akadályokat szüntessen meg és változásokat kezeljen. Idetartozik annak vágya, hogy az előzetesen tanultakat és az élettapasztalatokat alkalmazzuk, valamint az élet különböző területein való tanulás és fejlődés lehetőségeinek keresésére irányuló kíváncsiság.

6. Állampolgári kompetencia

Az állampolgári kompetencia az egyén képessége arra, hogy felelős polgárként cselekedjen és teljes mértékben részt vegyen a polgári és társadalmi életben, mégpedig a társadalmi, gazdasági és politikai koncepciók és struktúrák, valamint a globális fejlemények és a fenntarthatóság ismerete alapján.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Az állampolgári kompetencia az egyénnel, csoportokkal, munkaügyi szervezetekkel, a társadalommal, a gazdasággal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismeretén alapul. Idetartozik az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke és az Európai Unió Alapjogi Chartája szerinti közös európai értékek ismerete. Magában foglalja az aktuális események, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő fejleményeinek kritikus ismeretét. Magában foglalja továbbá a társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és irányelveinek, valamint a fenntartható rendszereknek, különösen a globális szintű éghajlat- és demográfiai változásnak, valamint az ezek hátterében álló okoknak az ismeretét. Emellett elengedhetetlen az európai integráció, valamint az Európában és a világban létező sokféleség és kulturális identitások ismerete. Idetartozik az európai társadalmak multikulturális és társadalmi-gazdasági dimenzióinak, valamint annak megértése, ahogyan a nemzeti kulturális identitás hozzájárul az európai identitáshoz.

Az állampolgári kompetenciához kapcsolódó készségek a másokkal közös érdekből vagy közérdekből – például a társadalom fenntartható fejlődése ügyében – történő együttműködésre való képességre vonatkoznak. Ez magában foglalja a kritikus gondolkodást lehetővé tévő készségeket és a közösségi tevékenységekben, valamint a valamennyi – helyi, nemzeti, európai és nemzetközi – szinten történő döntéshozatalban való konstruktív részvételt is. Magában foglalja továbbá a média hagyományos és új formáihoz való hozzáférésre, azok kritikus hozzáállással történő megközelítésére, valamint a használatukra vonatkozó képességet.

Az emberi jogok tiszteletben tartása – mint a demokrácia alapja – lefekteti a felelős és konstruktív attitűd alapjait. A konstruktív részvétel magában foglalja az állampolgári tevékenységekben és a demokratikus döntéshozatal valamennyi szintjén való részvétel iránti hajlandóságot. Magában foglalja a társadalmi és kulturális sokféleség, a nemek közötti egyenlőség és a társadalmi kohézió elősegítését, továbbá a mások magánéletének tiszteletben tartására, valamint a környezet iránti felelősségvállalásra való hajlandóságot. A politikai és társadalmi-gazdasági fejleményekkel, valamint az interkulturális kommunikációval kapcsolatos érdeklődés szükséges ahhoz, hogy felkészüljünk az előítéletek leküzdésére és szükség esetén a kompromisszumkötésre, valamint hogy biztosítsuk a társadalmi igazságosságot és méltányosságot.

7. Vállalkozói készség

A vállalkozói készség a lehetőségek és az ötletek kiaknázására és mások számára értékkel alakítására vonatkozó képességet jelenti. Alapját a kreativitás, a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó készség, a kezdeményező-készség és a kitartás, valamint a kulturális, társadalmi vagy gazdasági értékkel bíró projektek tervezése és irányítása érdekében másokkal együttműködő munkavégzés képezi.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

A vállalkozói készséghez szükség van annak ismeretére, hogy különböző helyzetek és lehetőségek állnak rendelkezésre ahhoz, hogy az ötleteket egyéni, társas vagy szakmai tevékenységek keretében megvalósítsuk, továbbá ismerni kell e helyzetek és lehetőségek keletkezésének módját. Az egyéneknek ismerniük kell a projektek tervezésének és vezetésének módszereit, amelyek magukban foglalnak folyamatokat és erőforrásokat is. Rendelkezniük kell közgazdasági ismeretekkel, valamint tisztában kell lenniük a munkáltatókat, a szervezeteket, illetve a társadalmat érintő társadalmi és gazdasági lehetőségekkel és kihívásokkal is. Ismerniük kell továbbá az etikai elveket, és tudatában kell lenniük saját erősségeiknek és gyengeségeiknek.

A vállalkozói készségek alapját a kreativitás jelenti, amely magában foglalja a képzelőerőt, a stratégiai gondolkodást és a problémamegoldó készséget, valamint a kritikus és konstruktív gondolkodást a kreatív folyamatok és az innovatív megoldások létrehozása során. Magukban foglalják az önálló és a másokkal együttműködve csapatban való munkavégzésre, az erőforrások (humán és tárgyi erőforrások) mozgósítására, valamint a tevékenységek fenntartására való képességet. Idetartozik a költségekkel és értékekkel kapcsolatos pénzügyi döntéshozatalra való képesség is. Kulcsfontosságú a másokkal való hatékony kommunikáció és tárgyalás képessége, valamint a bizonytalanság, a kétértelműség és a kockázatok megalapozott döntéshozatal során szükséges kezelésének képessége is.

A vállalkozói attitűd jellemzője a kezdeményező és felelősségvállaló beállítottság, a proaktivitás, az előretekintő hozzáállás, a bátorság és kitartás a célok elérésében. Magában foglalja a mások motiválására és ötleteik elismerésére irányuló vágyat, az empátiát, az emberekről és a világról való gondoskodást, valamint a folyamat során etikus magatartás tanúsítása iránti felelősség elfogadását.

8. Kulturális tudatosság és kifejezőkészség

A kulturális tudatosság és kifejezőkészség kompetenciája magában foglalja annak megértését és tiszteletben tartását, ahogyan az ötletek és jelentések kreatív módon kifejezésre és közlésre kerülnek a különböző kultúrákban, a művészetek és a kultúra egyéb formáin keresztül. Idetartozik az is, hogy az ember saját ötleteit, valamint a társadalomban elfoglalt helyét vagy szerepét sokféle módon és helyzetben át tudja látni, létre tudja hozni és ki tudja fejezni.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Ehhez a kompetenciához szükség van a helyi, nemzeti, európai és globális kultúrák és kifejezések ismeretére, ideértve e kultúrák nyelvét, örökségét és hagyományait, kulturális termékeit, továbbá szükség van még annak megértésére, hogy ezek a kifejezések hogyan hatnak egymásra és az egyén elképzeléseire. E kompetencia magában foglalja az ötletek alkotó, résztvevő és közönség közötti kommunikálására szolgáló különböző módok megértését írott, nyomtatott és digitális szövegekben, színházi előadásokban, filmekben, táncelőadásokban, játékokban, a művészet és design terén, zenében, szertartásokban és építészetben, ahogy a több formai nyelvet ötvöző alkotásokban is. Szükség van hozzá annak megértéséhez, hogy az ember személyisége hogyan fejlődik egy kulturálisan sokszínű világban, valamint hogy a művészetek és a kultúra más megnyilvánulási formái hogyan járulhatnak hozzá világszemléletünkhöz és világunk formálásához.

A készségek magukban foglalják a szimbolikus és absztrakt ötletek, élmények és érzelmek empátiával történő kifejezésére és értelmezésére való képességet, valamint annak képességét, hogy mindezt számos művészeti ágban és a kultúra egyéb megnyilvánulási formáiban tegyék meg. A készségek közé tartozik a személyes, társadalmi és gazdasági értékteremtés lehetőségeinek a művészeteken és a kultúra egyéb megnyilvánulási formáin keresztül

beazonosításának és felismerésének képessége, valamint a kreatív folyamatokban önállóan és másokkal együtt történő részvételre való képesség is.

Fontos, hogy nyitott hozzáállást és tiszteletet tanúsítsunk a kulturális kifejezőmód sokszínűsége iránt, valamint hogy etikus és felelős módon kezeljük a szellemi és a kulturális tulajdonjogokat. A pozitív hozzáállás részét képezi a világgal kapcsolatos kíváncsiság, az új lehetőségek elképzelése iránti nyitottság, valamint a kulturális élményekben való részvételre való hajlandóság is.

9. A kulcskompetenciák kifejlesztésének támogatása

A kulcskompetenciák azon ismeretek, készségek és attitűdök dinamikus ötvöze, amelyekre egy tanulónak élete során – már kisgyermekkortól kezdve – szüksége van. A magas színvonalú és inkluzív oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás mindenki számára lehetőségeket kínál a kulcskompetenciák kifejlesztéséhez, ennek megfelelően a kompetenciaközpontú megközelítéseket minden oktatási, képzési és tanulási formában – egész életen át – lehet alkalmazni.

A kompetenciaközpontú egész életen át tartó oktatás, képzés és tanulás támogatása terén három kihívás azonosítható: különböző tanulási módszerek és környezetek alkalmazása; a pedagógusok és az oktatásban dolgozó más szakemberek támogatása; a kompetenciafejlesztés értékelése és érvényesítése. Bizonyos bevált gyakorlatok hozzájárulhatnak e kihívások kezeléséhez.

a. A tanulási módszerek és környezetek különbözősége

- a) A tudományágakon átívelő tanulás, az oktatás különböző szintjei, valamint a képzés és a tanulás különböző, például munkaerőpiaci szereplői között létrejött partnerségek, csakúgy mint az együttműködésen alapuló oktatást és tanulást és a tanulók aktív részvételét és döntéshozatalát hangsúlyozó „teljes iskola” megközelítések gazdagabb tanulási élményt biztosíthatnak. Az oktatási és képzési intézmények, továbbá az üzleti élet, a művészetek, a sportvilág, az ifjúsági közösség, a felsőoktatás vagy a kutatóintézmények külső szereplői közötti, ágazatokon átívelő együttműködések kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be a hatékony kompetenciafejlesztésben.
- b) Az alapvető készségek elsajátítása, valamint a szélesebb értelemben vett kompetenciafejlesztés megerősíthető a hagyományos tanulmányok szociális és emocionális tanulással, művészetekkel és sportokkal való szisztematikus kiegészítése révén. A személyi, szociális és tanulási kompetenciák korai életszakasztól kezdődő erősítése jó alapot biztosíthat az alapvető készségek kifejlesztéséhez.
- c) A kutatásalapú, a projektalapú, a vegyes, a művészeteken és játékokon alapuló tanuláshoz hasonló tanulási módszertanok fokozhatják a tanulással kapcsolatos motivációt és elköteleződést. Hasonlóképpen a kísérletező tanulás, a munkaalapú tanulás és a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika területén alkalmazott tudományos módszerek is hozzájárulhatnak számos kompetencia kifejlesztéséhez.
- d) A tanulás színvonalának javítása és a digitális kompetenciák fejlesztésének támogatása érdekében érdemes a tanulókat, az

oktatásban dolgozó szakembereket és a tanulási szolgáltatókat ösztönözni a digitális technológiák használatára. Ennek egyik módja az „európai programozás hetéhez”¹ hasonló uniós kezdeményezésekben való részvétel. A SELFIE² nevű eszközhöz hasonló önértékelési eszközök használata javíthatja az oktatási, képzési és tanulási szolgáltatók digitális kapacitását;

- e) A minivállalatokhoz, a vállalatoknál folytatott szakmai gyakorlathoz vagy a vállalkozók által az oktatási és képzési intézményekben tett látogatásokhoz hasonló, vállalkozói tapasztalatszerzésre irányuló konkrét lehetőségek különösen hasznosak lehetnek a fiatalok, de a felnőttek és a tanárok számára is. A fiataloknak biztosítani lehetne a lehetőséget arra, hogy az általános vagy középiskolai oktatás során legalább egy alkalommal vállalkozói tapasztalatot szerezzenek. Az iskolák és vállalkozások közötti helyi szintű partnerségek és platformok kulcsfontosságú szerepet játszhatnak – különösen a vidéki területeken – a vállalkozási ismeretek oktatásának elterjesztésében. A tanároknak és az iskolaigazgatóknak nyújtott megfelelő képzés és támogatás létfontosságú lehet a fenntartható fejlődés és vezetés tekintetében.
- f) A nyelvismeret fejlesztésére sor kerülhet a külföldi oktatási, képzési és tanulási formákkal való szoros együttműködés, az oktatási szakemberek és a tanulók mobilitása, illetve az eTwinning, az EPAL és hasonló online portálok használata révén is.
- g) A társadalmi-gazdasági vagy bevándorló háttérük, illetve sajátos nevelési igényük miatt hátrányos helyzetű fiataloknak és felnőtteknek befogadó környezetben megfelelő támogatást lehetne biztosítani ahhoz, hogy kiteljesíthessék az oktatásukban rejlő potenciált. Ilyen támogatás lehet például a nyelvi, tanulási vagy lelki támogatás, a kortársak által végzett mentorálás (peer coaching), a tanórán kívüli tevékenységek, a pályaaorientációs tanácsadás vagy az anyagi támogatás is.
- h) Az oktatási, képzési és tanulási formák közötti – valamennyi szintre kiterjedő – együttműködés kulcsfontosságú lehet a tanulók egész életén át tartó folyamatos kompetenciafejlesztésének javítása, valamint az innovatív tanulási módszerek kidolgozása tekintetében.
- i) Az oktatási és képzési, valamint a helyi közösségből és a munkáltatók köréből kikerülő oktatáson kívüli partnerek közötti együttműködés a formális és nem formális tanulással együttesen hozzájárul a kompetenciafejlesztés támogatásához, és megkönnyítheti az oktatásból a munka világába való átmenetet.

b. Az oktatásban dolgozó szakemberek támogatása

- a) A kompetenciaközpontú oktatási, képzési és tanulási módszerek beépítése az alapfokú oktatásba és a folyamatos szakmai fejlődésbe segítheti az oktatásban dolgozó szakembereket abban, hogy saját

¹ A programozási hét, <http://codeweek.eu/>

² A digitális készségek önértékelési eszköze (SELFIE), <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg/selfie-tool>, vagy HEInnovate, <https://heinnovate.eu/>

környezetükben átalakítsák az oktatást és a tanulást, valamint abban is, hogy hozzáértő módon hajtsák végre a módszert.

- b) Az oktatásban dolgozó szakembereket támogatni lehetne a kompetenciaközpontú megközelítések kidolgozásában saját területükön az oktatási szakemberek csereprogramja és a társaktól való tanulás révén, ami pedig nagyobb rugalmasságot és önállóságot tenne lehetővé a tanulás szervezésében hálózatokon, együttműködésen és gyakorló közösségeken keresztül.
- c) Segítséget lehetne nyújtani az oktatásban dolgozó szakembereknek az innovatív gyakorlatok kidolgozása, a kutatásokban való részvétel és az új technológiáknak a kompetenciaközpontú megközelítések oktatás és tanulás terén való megfelelő felhasználása terén.
- d) Útmutatást lehetne nyújtani az oktatásban dolgozó szakemberek számára, a szakértői központokhoz, valamint a megfelelő eszközökhöz és anyagokhoz való hozzáférésük ugyanis előmozdíthatja az oktatási és tanulási módszereket és gyakorlatokat.

c. A kompetenciafejlesztés értékelése és érvényesítése

- a) A kulcskompetenciák leírása alapján létre lehetne hozni a tanulási eredmények keretrendszerét, amelyeket aztán a megfelelő eszközökkel ki lehetne egészíteni a diagnosztikai célú, formatív és szummatív értékeléshez és a megfelelő szintű érvényesítéshez³.
- b) A digitális technológiák – különösen – hozzájárulhatnak a tanulók fejlődésének több dimenzió mentén történő megragadásához, többek között a vállalkozói ismeretekkel kapcsolatos tanulás terén.
- c) A kulcskompetenciák nem formális és informális tanulási környezetben történő értékeléséhez különböző megközelítéseket lehet kidolgozni, ideértve a munkáltatók, a pályaaorientációs szakemberek és a szociális partnerek által végzett vonatkozó tevékenységeket is. Ezeket mindenki számára elérhetővé kell tenni, különösen az alacsonyan képzett személyek számára, így támogatva a továbbtanulásukban való haladásukat.
- d) A nem formális és az informális tanulás során elért tanulási eredmények érvényesítése kiterjeszthető és hathatósabbá tehető az előzetes nem formális és informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló tanácsai ajánlással összhangban, ideértve a különböző érvényesítési folyamatokat, valamint az Europasshoz és a Youthpasshoz hasonló eszközök használatát is.

³ Például a közös európai nyelvi referenciakeret, a digitális kompetenciakeret, a vállalkozói kompetenciakeret, valamint a PISA kompetencialeírásai segítségként szolgálnak a kompetenciák értékeléséhez.